

Α ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ/2002 (1), ΝΟΒ/2002 (1972) Προστασία περιβάλλοντος. Αίτηση ακυρώσεως κατ' αποφάσεως Γενικού Γραμματέα ΠΕΧΩΔΕ με την οποία εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού στη Χαλκιδική. Ακυρωτέα η προσβαλλόμενη απόφαση λόγω των δυσμενών περιβαλλοντικών συνεπειών τέτοιας εγκαταστάσεως. Αντίθετη η μειοψηφία. Βλ. παρατηρήσεις Β.Βουτσάκη στο ΝοΒ.

Αριθμός 613/2002 ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 12 Ιανουαρίου 2001, με την εξής σύνθεση: Χ. Γεραρής, Πρόεδρος, Π.Ζ. Φλώρος, Π. Χριστόφορος, Σ. Χαραλαμπίδης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Καραλής, Κ. Μενουδάκος, Γ. Ανεμογιάννης, Σ. Ρίζος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Α. Συγγούνα, Ν. Ρόζος, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μπριόλας, Ε. Σάρπ, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Π. Κοτσώνης, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνης, Α. Σακελλαροπούλου, Σύμβουλοι, Ε. Τσούμπα, Δ. Γρατσίας, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής. Για να δικάσει την από 15 Νοεμβρίου 2000 αίτηση: του ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Αγγ. Χαροκόπου (Α.Μ. 1280), που την διόρισε με πληρεξούσιο, κατά του ο οποίος παρέστη με τον Δημ. Αναστασόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους και κατά των παρεμβαινόντων: οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους 1) Φιλ. Σπυρόπουλο (Α.Μ. 7310) και 2) Ελ. Στεφάνου (Α.Μ. 2575), που τους διόρισαν με πληρεξούσια, η οποία παρέστη με τους δικηγόρους 1) Χρ. Πολίτη (Α.Μ. 2740) και 2) Ιω. Δρυλλεράκη (Α.Μ. 2279), που τους διόρισε με πληρεξούσιο. Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 20 Νοεμβρίου 2000 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989. Με την αίτηση αυτή ο αιτών Δήμος επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ? αριθμ. πρωτ. 110005/18.9.2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΧΩΔΕ και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως. Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Α. Ράντου. Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια του αιτούντος Δήμου, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους

ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξούσιους των παρεμβαινόντων και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της. Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα Σκέψη η κεκατά τον Νόμο 1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως δεν απαιτείται κατά νόμο, η καταβολή τελών (άρθρο 304 π.δ/τος 410/1995, Δ.Κ.Κ) και παραβόλου (άρθρο 36 παρ. 1 π.δ/τος 18/1989). 2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον της Ολομελείας δυνάμει ειδικής πράξεως του Προέδρου του Δικαστηρίου, λόγω μείζονος σπουδαιότητας, ο αιτών Δήμος ζητεί την ακύρωση της υπ? αριθ. πρωτ. 110005/18.9.2000 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού της εταιρείας με την επωνυμία "TVX HELLAS Ανώνυμη Εταιρεία Μεταλλείων και Βιομηχανίας Χρυσού" στην Ολυμπιάδα Χαλκιδικής. Στην δίκη παρεμβαίνουν υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως με χωριστά δικόγραφα αφ? ενός μεν η ανωτέρω εταιρεία, αφ? ετέρου δε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) και άλλοι. 3. Επειδή, ο αιτών Δήμος, στην διοικητική περιφέρεια του οποίου εμπίπτει, κατά το μεγαλύτερο μέρος, ο χώρος των επιμάχων εγκαταστάσεων, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς ασκεί την κρινομένη αίτηση. 4. Επειδή με έννομο συμφέρον ασκείται η παρέμβαση της εταιρείας TVX HELLAS Α.Ε., στην οποία έχει παραχωρηθή η εκμετάλλευση των ως άνω εγκαταστάσεων. 5. Επειδή με έννομο συμφέρον ασκείται η κοινή παρέμβαση σωματείων εργαζομένων στα μεταλλεία Κασσάνδρας, του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Ν. Χαλκιδικής και της ΓΣΕΕ εφ? όσον έχουν ως σκοπό, κατά τα καταστατικά τους, την προάσπιση και προαγωγή των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους, τα οποία θίγονται, κατά τα προβαλλόμενα με το δικόγραφο της παρεμβάσεως, από τυχόν ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως, η οποία θα είχε ως συνέπεια την παρεμπόδιση δημιουργίας σημαντικού αριθμού θέσεων εργασίας στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, με έννομο συμφέρον ασκείται η παρέμβαση αυτή και από τον Δήμο Παναγίας Ν. Χαλκιδικής, η διοικητική περιφέρεια του οποίου γειτνιάζει με αυτή των επιμάχων εγκαταστάσεων, καθώς και από κατοίκους του αιτούντος Δήμου υπό την ειδικότερη ιδιότητα του μεν πρώτου ως μέλους του Δημοτικού Συμβουλίου που μειοψήφησε στην απόφαση για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως, των δε λοιπών ως μελών τοπικών συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου, οι οποίοι επικαλούνται το ενδιαφέρον τους για την απασχόληση του εργατικού δυναμικού και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. 6. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αυτό ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως, οριζόταν ότι "Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα....". Διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και για την

αρχή της αειφόρου αναπτύξεως περιέχουν, εξ άλλου, τόσο η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, που κυρώθηκε με τον ν. 2691/1999 (Α? 47) και τέθηκε σε ισχύ από 1.5.1999 (ανακοίνωση της 6.4.1999, Α? 87). Ειδικότερα, η μεν Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει μεταξύ των στόχων της Ενώσεως την επίτευξη ισόρροπης και αειφόρου αναπτύξεως (έβδομη παράγραφος του προοιμίου και άρθρο Β, ήδη άρθρο 2 με την νέα αρίθμηση), η δε Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ορίζει ως αποστολή της Κοινότητας την προαγωγή αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου αναπτύξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και ότι η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσεως (άρθρα 2 και 130 Ρ παρ. 2, ήδη άρθρα 2 και 174 παρ. 2 με την νέα αρίθμηση). Εν όψει της ανωτέρω συνταγματικής επιταγής εξεδόθη ο ν. 1650/1986 (Α? 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στην διαδικασία για την έγκριση της εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων ή εκτελέσεως έργων από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ, με βάση εξουσιοδοτήσεις των άρθρων 3, 4 παράγραφοι 10 και 11 και 5 παράγραφος 1 του νόμου αυτού αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ε.Κ., εξεδόθη η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/24.10.1990 (Β? 678) με την οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. 7. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις, το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθή η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επομένων γενεών. Ξπως προκύπτει, μάλιστα, από την προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέσθηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την διαφύλαξη του προστατευομένου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά την λήψη, εξ άλλου, των μέτρων αυτών τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας οφείλουν, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, ερμηνευομένης εν όψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής αναπτύξεως, της αξιοποιήσεως του εθνικού πλούτου, της ενισχύσεως της περιφερειακής αναπτύξεως και της εξασφαλίσεως εργασίας στους

πολίτες, δηλαδή σκοπούς για τους οποίους λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα και, συγκεκριμένα, στα προαναφερόμενα άρθρα 106 και 22 παρ. 1. Η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευόμενων αντιστοίχων εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψε ο συντακτικός αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης. Κατά την στάθμιση εξ άλλου αυτή, σε συμμόρφωση προς την αρχή της προλήψεως και προφυλάξεως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, που απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει να λαμβάνουν προεχόντως υπ? όψιν την τυχόν ύπαρξη ιδιαίτερου κινδύνου για το φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία συγκεκριμένου έργου ή την ανάπτυξη συγκεκριμένης δραστηριότητας και να μη παρέχουν τη σχετική έγκριση αν διαπιστώσουν αιτιολογημένα ότι ο κίνδυνος αυτός, στον οποίο περιλαμβάνεται και ο επαπειλούμενος από ενδεχόμενη πλημμελή λειτουργία του έργου, υπερακοντίζει προδήλως τα προσδοκώμενα οφέλη από την λειτουργία του. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση πρέπει, προκειμένου η στάθμιση αυτή να γίνεται κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην ανάγκη προστασίας των εκατέρωθεν διακυβευόμενων εννόμων αγαθών, να εκτίθενται και να συνεκτιμώνται κατά τρόπο επαρκή αφ? ενός μεν ο τρόπος και η μέθοδος κατασκευής και λειτουργίας της συγκεκριμένης εγκαταστάσεως και αφ? ετέρου ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο προσδοκάται ότι θα εξυπηρετηθή από το έργο ή την δραστηριότητα αυτή, δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενη στάθμιση συναρτάται εκάστοτε με το είδος και την έκταση της επαπειλούμενης βλάβης και την φύση της εξυπηρετούμενης με την εκτέλεση του έργου ανάγκης. Περαιτέρω, σε περίπτωση προσβολής με αίτηση ακυρώσεως των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατά την διαδικασία με την οποία τα αρμόδια όργανα της Διοικήσεως εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και κρίνουν αν και με ποιούς όρους μπορεί να πραγματοποιηθή το έργο ή η δραστηριότητα ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως, ο ακυρωτικός δικαστής ερευνά εάν τηρήθηκε συννόμως από ουσιαστική και τυπική άποψη η διαδικασία αυτή και αν τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η ελεγχόμενη διοικητική πράξη είναι σύμφωνα με τους σχετικούς ορισμούς της νομοθεσίας και επαρκή για να προσδώσουν έρεισμα στην πράξη. Ειδικότερα, κατά την άσκηση του ακυρωτικού ελέγχου, στον οποίο περιλαμβάνεται και η πλάνη περί τα πράγματα, ο δικαστής εξετάζει, μεταξύ άλλων, αν η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αποτελεί το βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της προλήψεως και προφυλάξεως, ανταποκρίνεται προς τις απαιτήσεις του νόμου και αν το περιεχόμενό της είναι επαρκές ώστε να παρέχεται στα αρμόδια διοικητικά όργανα η δυνατότητα να διακριβώνουν και αξιολογούν τους κινδύνους και τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητος και να εκτιμούν αν η πραγματοποίησή του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας και τις συνταγματικές

επιταγές, καθώς και αν το προσδοκώμενο από αυτό όφελος τελεί σε σχέση αναλογίας με την τυχόν επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος. Η ευθεία, όμως, αξιολόγηση εκ μέρους του δικαστή των συνεπειών ορισμένου έργου ή δραστηριότητας και η κρίση αν η πραγματοποίησή του αντίκειται στην αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως εξέρχονται των ορίων του ακυρωτικού ελέγχου διότι προϋποθέτουν διαπίστωση πραγματικών καταστάσεων, διερεύνηση τεχνικών θεμάτων, ουσιαστικές εκτιμήσεις και στάθμιση στηριζόμενη στις εκτιμήσεις αυτές. Κατ' ακολουθίαν, παράβαση της αρχής της βιώσιμης αναπτύξεως, μπορεί να ελεγχθή ευθέως από τον ακυρωτικό δικαστή μόνον αν από τα στοιχεία της δικογραφίας και με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας προκύπτει ότι η προκαλούμενη από το έργο ή την δραστηριότητα βλάβη για το περιβάλλον είναι μη επανορθώσιμη ή είναι προφανώς δυσανάλογη με το προσδοκώμενο όφελος και έχει τέτοια έκταση και συνέπειες ώστε προδήλως να αντιστρατεύεται την ανωτέρω συνταγματική αρχή (πρβλ. Ολομ. ΣτΕ 3478/2000).

8. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, με την επίδικη πράξη εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι κατασκευής και λειτουργίας εγκαταστάσεων παραγωγής χρυσού της παρεμβαίνουσας εταιρείας στην Ολυμπιάδα Χαλκιδικής σε θέση, η ακριβής χωροθέτηση της οποίας είχε προεγκριθή με την υπ' αριθμ. πρωτ. 11369/2228/14.5.1999 απόφαση του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ. Το έργο περιλαμβάνει αφ' ενός μεν την ανάπτυξη και αναβάθμιση των υφισταμένων εγκαταστάσεων του μεταλλείου Ολυμπιάδος, δηλαδή υπόγειων μεταλλευτικών εγκαταστάσεων εξορύξεως μεικτών θειούχων μεταλλευμάτων παραγωγής 2.700 t/d σε ξηρό μέταλλευμα, εγκαταστάσεων εμπλουτισμού για την επεξεργασία των μεταλλευμάτων και την παραγωγή θειούχων συμπυκνωμάτων μολύβδου, ψευδαργύρου και χρυσοφόρων σιδηροπυριτών ημερησίας δυναμικότητας 2000 t, λίμνης τελμάτων για την υπόθεση των καταλοίπων της παραγωγικής διαδικασίας εμβαδού 265 στρεμμάτων και σωρών ήδη εξορυχθέντος σιδηροπυρίτου εμβαδού 25 στρεμμάτων, αφ' ετέρου δε την εγκατάσταση εργοστασίου χρυσού, ημερησίας δυναμικότητας 805 t συμπυκνώματος σιδηροπυρίτου, και των βοηθητικών του μονάδων για την ανάκτηση του εμπεριεχόμενου στον σιδηροπυρίτη χρυσού και την δημιουργία νέας λίμνης τελμάτων εμβαδού 925 στρεμμάτων. Οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις καλύπτουν συνολικά έκταση 430 στρεμμάτων, ενώ οι προγραμματιζόμενες νέες εγκαταστάσεις θα καταλάβουν συνολική έκταση 1755 στρεμμάτων. Κατά τα στοιχεία του φακέλου, (βλ. ιδίως την τελική έκδοση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εξεπόνησε η παρεμβαίνουσα εταιρεία κατά την διαδικασία εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως), η όλη δραστηριότητα τοποθετείται στην βορειοανατολική Χαλκιδική, όπου η παρεμβαίνουσα εταιρεία είναι δικαιούχος μεταλλειοκτησίας σε συνολική έκταση 314.000 στρεμμάτων. Στην έκταση αυτή αναπτυσσόταν μεταλλευτική δραστηριότητα από την αρχαιότητα, τελευταίος δε δικαιούχος πριν από την παρεμβαίνουσα ήταν η Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, η οποία εν συνεχεία ετέθη υπό ειδική

εκκαθάριση. Η παρεμβαίνουσα εταιρεία απέκτησε τα δικαιώματα επί της εκτάσεως κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού και υπογραφής της σχετικής από 21.12.1995 συμβάσεως μεταξύ αυτής, του εκκαθαριστού και του Ελληνικού Δημοσίου, η σύμβαση δε αυτή, αφού τροποποιήθηκε με την νεότερη από 26.4.1996 σύμβαση, κυρώθηκε με τον ν. 2436/1996 (Α? 192). Από την σύμβαση αυτή και τις άλλες σχετικές πράξεις (έγκριση εισαγωγής κεφαλαίων εξωτερικού κλπ) προκύπτει ότι το αρχικώς προβλεπόμενο ύψος της επενδύσεως θα είναι 46.000.000.000 δραχμές, θα απασχοληθούν δε στις εγκαταστάσεις 477 εργαζόμενοι. Φέρεται να είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική μεταλλευτική επένδυση των τελευταίων ετών στην Ελλάδα. Εξ άλλου, η ευρύτερη μεταλλευτική περιοχή γειτνιάζει με τον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο των Σταγείρων, (υπ? αριθ. ΥΠΠΟ/ ΑΡΧ/Α1/Φ.16/11265/613/7.3.1995 απόφαση Υπουργού Πολιτισμού, Β? 212), κείται εκτός των ορίων του, έχουν όμως ήδη ανευρεθή στην περιοχή των εγκαταστάσεων διάσπαρτες σημαντικές αρχαιότητες. Μεγάλο τμήμα της περιοχής των εγκαταστάσεων είναι δασικές εκτάσεις, τμήμα των οποίων έχει, λόγω της ιδιαίτερης οικολογικής του αξίας, προταθεί προς ένταξη στο προβλεπόμενο από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ Ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000. Η περιοχή διαρρέεται από υδατορέματα, σημαντικότερο από τα οποία είναι εν προκειμένω το ρέμα "Κηπουρίστρα", ενώ γειτνιάζει με τους οικισμούς Ολυμπιάδος του αιτούντος Δήμου, που απέχει 2,5 χιλιόμετρα και Καλυβίων Βαρβάρας του Δήμου Αρναίας, που απέχει 500 μέτρα. Κατά τα στοιχεία του φακέλου, τα υφιστάμενα στην περιοχή κοιτάσματα σιδηροπυρίτη και αρσενοπυρίτη, στα οποία εμπεριέχεται χρυσός σε αναλογία περίπου 8 γραμμάρια ανά τόνο μεταλλεύματος, υπάγονται στην κατηγορία των "δυσκατέργαστων" χρυσοφόρων μεταλλευμάτων λόγω της σχετικώς αυξημένης δυσκολίας στην ανάκτηση του υφισταμένου χρυσού και της, ως εκ τούτου, ανάγκης προσφυγής σε πλέον εξειδικευμένες τεχνικές μεθόδους. Στα αρχικά στάδια της εκμεταλλεύσεως θα χρησιμοποιείται κατά προτεραιότητα μετάλλευμα που έχει ήδη εξαχθή από το μεταλλείο και παραμένει επί έτη ανεκμετάλλευτο σε σωρούς καθώς και υπολείμματα παλαιάς μεταλλευτικής δραστηριότητας που θα τύχουν νέας επεξεργασίας. Κατά την διαδικασία παραγωγής του χρυσού, το μετάλλευμα θα υφίσταται αρχικώς θραύση και λειοτρίβηση σε επιφανειακές εγκαταστάσεις ώστε να κονιοποιηθεί και στη συνέχεια θα μεταφέρεται σε εργοστάσιο εμπλουτισμού όπου θα παράγονται συμπυκνώματα των μεταλλευμάτων. Τα συμπυκνώματα αυτά θα υφίστανται μία οξειδωτική κατεργασία σε άλλο εργοστάσιο, το εργοστάσιο χρυσού, με τις εντελώς εξειδικευμένες τεχνολογικές μεθόδους της "βιοξειδώσεως", με την χρήση βακτηριδίων, και της "υδατικής οξειδώσεως υπό πίεση", με σκοπό την αφαίρεση του εμπεριεχομένου θείου και την αδρανοποίηση του επίσης εμπεριεχομένου αρσενικού, εν συνεχεία δε θα επιχειρείται η απόκτηση του χρυσού με την τεχνολογία της κυανώσεως και χρήση της τοξικής ενώσεως "κυάνιο" και την ηλεκτρόλυση. Τα κατάλοιπα της κυανώσεως θα υφίστανται επεξεργασία με την ειδική μέθοδο INCO ώστε να αδρανοποιηθεί το κυάνιο, τέλος δε τα κατάλοιπα της

επεξεργασίας θα μεταφέρονται με κλειστό αγωγό μήκους 3 χιλιομέτρων σε νεοδημιουργούμενη λίμνη τελμάτων όπου θα απορρίπτονται. Για την δημιουργία της λίμνης αυτής τελμάτων που θα καταλαμβάνει, κατά τα ήδη εκτεθέντα, έκταση 950 περίπου στρεμμάτων, θα κατασκευασθή στην κοιλάδα του ρέματος Κηπουρίστρας ειδικό φράγμα τελικού ύψους 104 μέτρων, ο πυθμένας της λίμνης θα επιστρωθή με αδιαπέραστη γεωμεμβράνη, ενώ θα κατασκευασθή και άλλο φράγμα ύψους 30 μέτρων για την εκτροπή του ρέματος, ώστε αυτό να παρακάμπτει την λίμνη τελμάτων. Η λίμνη κατασκευάζεται σε δασική έκταση, ενώ για την πρόσβαση στις διάφορες εγκαταστάσεις προβλέπεται η διάνοιξη, δυνάμει αδειών της δασικής υπηρεσίας, δασικών οδών. Η λειτουργία της μονάδας απαιτεί την χρήση σημαντικών ποσοτήτων ύδατος, ενώ απαιτείται και παροχή αυξημένης ποσότητας ηλεκτρικής ενεργείας που διασφαλίζεται με την δημιουργία νέων ειδικών εγκαταστάσεων της Δ.Ε.Η. Στην περιοχή των εργοστασίων εμπλουτισμού μεταλλευμάτων και χρυσού προβλέπεται η κατασκευή μονάδων παραγωγής οξυγόνου και κατεργασίας των υδάτων του μεταλλείου, στην δε ευρύτερη περιοχή θα δημιουργηθή λατομείο ασβεστολίθου και σημεία απολήψεως αδρανών υλικών ("δανειοθάλαμοι") για την κατασκευή των φραγμάτων. Προβλεπόμενη διάρκεια ζωής των εγκαταστάσεων είναι τα δέκα οκτώ έτη, μετά πάροδο των οποίων προβλέπεται διαδικασία αποκατάστασης, κατά το δυνατόν, της περιοχής. 9. Επειδή, κατά την διαδικασία ελέγχου της εκπονηθείσης από την παρεμβαίνουσα εταιρεία μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία του έργου, η διοίκηση συγκρότησε οικειοθελώς "Επιστημονική Επιτροπή Έργου Συγκριτικής Αξιολόγησης" των προτεινομένων από την παρεμβαίνουσα εταιρεία τεχνικών μεθόδων παραγωγής χρυσού, αποτελούμενη από έξι Καθηγητές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης). Η Επιτροπή υπέβαλε την από 21.1.1999 μελέτη της, όπου εκτιμάται ότι τα στοιχεία της αρχικής μελέτης της παρεμβαινούσης ήσαν ανεπαρκή και η τεκμηρίωση των συμπερασμάτων της αμφισβητήσιμη, ότι η προτεινόμενη από την εταιρεία μέθοδος της βιοξειδώσεως (ΒΙΟΞ) δεν έχει παγκοσμίως εφαρμοσθή στο σύνολο των αντιστοιχών παραγωγικών διαδικασιών, η δε μερική εφαρμογή της έχει γίνει σε πολύ μικρότερης δυναμικότητας μονάδες, ότι η μέθοδος χαρακτηρίζεται από την ασάθεια του βιολογικού παράγοντα και απαιτεί τον χειρισμό ιδιαίτερος επικινδύνων υλικών, ότι η λειτουργική της επικινδυνότητα είναι αυξημένη λόγω δημιουργίας αερίων κυανιούχων ενώσεων, μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων διαλύματος αρσενικού και χρήσεως μεγάλης ποσότητας κυανιούχων ενώσεων, ότι η οικονομική αξιολόγηση της προτεινόμενης μεθόδου παραγωγής χρυσού δεν είναι δυνατή λόγω ελλিপών στοιχείων και ότι, συγκριτικώς, η μέθοδος της υδατικής οξειδώσεως υπό πίεση (ΥΟΞΠ) φαίνεται να εμφανίζει λιγότερα μειονεκτήματα σε σχέση με τη μέθοδο της βιοξειδώσεως (ΒΙΟΞ). Μετά την υποβολή της μελέτης αυτής, η παρεμβαίνουσα υπέβαλε νέα μελέτη, με την οποία πρότεινε την κατά ειδικό τρόπο συνδυασμένη

εφαρμογή των δύο μεθόδων, η δε διοίκηση, με το υπ? αριθ. πρωτ. 46658/30.4.1999 έγγραφο ειδικής εξ υπαλλήλων επιτροπής, δεν προέβαλε για την μέθοδο αυτή αντιρρήσεις, δεν υπέβαλε όμως το ζήτημα εκ νέου υπό την κρίση της ειδικής επιστημονικής επιτροπής, την οποία (κρίση) είχε εν τούτοις η ίδια αρχικώς επιζητήσει. Εξ άλλου, η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, με το υπ? αριθμ. πρωτ. 94578/1939/29.5.2000 έγγραφό της, εκφράζοντας τις κατά νόμο απόψεις της επί της υποβληθείσης από την παρεμβαίνουσα μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, παρατηρεί ότι "οι επιπτώσεις του έργου στα δάση της περιοχής, στα φυσικά οικοσυστήματα, στο τοπίο, στα εδάφη, στην ατμόσφαιρα, στην υδρολογία εμφανίζονται στη μελέτη μηδαμινές, αμελητέες... επειδή οι θιγόμενες δασικές εκτάσεις αντιπροσωπεύουν μικρό ποσοστό του συνόλου των δασικών εκτάσεων της Χαλκιδικής ή της Ελλάδος, (ενώ) οι επιπτώσεις στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της περιοχής και στην εθνική οικονομία εμφανίζονται θετικές" αλλά ότι οι εγκαταστάσεις καταλαμβάνουν σημαντική επιφάνεια δασικής βλαστήσεως "χωρίς δυνατότητα αποκατάστασης", ότι "δεν πρόκειται για κάποια μορφή ανατρέψιμης υποβάθμισης αλλά για οριστικό αφανισμό. Αν δεχθούμε ότι η επίπτωση αυτή είναι ασήμαντη, το ίδιο θα πρέπει να δεχόμαστε σε κάθε έργο με αναλογική κατάργηση δασικών εκτάσεων ή γενικώς να μη λαμβάνουμε υπόψη την παρουσία δασών και φυσικών οικοσυστημάτων", ότι "οι επιπτώσεις στο τοπίο δεν είναι ασήμαντες, (διότι) από το δρόμο Ολυμπιάδας - Βαρβάρας, (που) είναι ο μόνος δρόμος προσέγγισης του Στρατονικού και εφαπτόμενος της περιοχής NATURA, θα είναι ορατά το σύνολο των εγκαταστάσεων και επεμβάσεων", ότι "θα υπάρξουν επίσης επιπτώσεις στα νερά της περιοχής, γιατί δεσμεύονται τεράστιες ποσότητες του υδατικού δυναμικού της περιοχής" ότι "στη λίμνη τελμάτων της Κηπουρίστρας θα πρέπει να αποκλειστούν κατασκευαστικές αστοχίες και να ληφθεί κατά το σχεδιασμό των έργων υπόψη ότι η περιοχή του έργου γειτνιάζει με την εξαιρετικά σεισμογενή περιοχή της Βόλβης, αλλά και ο ίδιος ο χώρος της Κηπουρίστρας φαίνεται να έχει μία σχετική έντονη σεισμική δράση", ότι "η περιοχή του έργου εμπίπτει στην πρώτη ζώνη επικινδυνότητας εκδήλωσης δασικής πυρκαϊάς και μία ενδεχόμενη καταστροφή της βλάστησης στη λεκάνη της Κηπουρίστρας θα προκαλέσει αύξηση της επιφανειακής απορροής υδάτων και των φερτών υλών...οι οποίες θα μειώνουν τη χωρητικότητα (της λίμνης τελμάτων)... Ο παράγοντας αυτός δεν φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη στη μελέτη" και ότι "κατόπιν των ανωτέρω έχουμε τη γνώμη ότι θα πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα ως προς την ασφάλεια του συστήματος διαχείρισης των τελμάτων στο διηνεκές, διότι δεν είναι λίγα τα ατυχήματα από μεγάλες διαρροές τοξικών αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας χρυσού...". Περαιτέρω, κατά την κατά νόμο έκφραση των απόψεών της επί της αυτής μελέτης, η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, με το υπ? αριθ. πρωτ. οικ. 84698/21.7.2000 έγγραφό της, παρατηρεί, μεταξύ άλλων, ότι από τα 925 στρέμματα της λίμνης τελμάτων Κηπουρίστρας τα 317 ευρίσκονται εντός της περιοχής NATURA και γενικότερα, ότι, "είναι προφανές ότι πρόκειται για

ένα πολύ μεγάλο έργο με εξίσου σημαντικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στο φυσικό περιβάλλον. Στην απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων θα πρέπει να προβλεφθεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης για την εκτίμηση του κινδύνου σε περίπτωση ρύπανσης συνεπεία ατυχήματος και σχέδιο εκτάκτου ανάγκης. Η σπουδαιότητα της μελέτης κινδύνου είναι ιδιαίτέρως επίκαιρη μετά το τελευταίο ατύχημα στη Ρουμανία (30.1.2000) όπου, σύμφωνα με δημοσιεύματα τύπου, έσπασε φράγμα ορυχείου χρυσού με αποτέλεσμα να προκληθεί διαρροή κυανίου και άλλων βαρέων μετάλλων σε παραπόταμο του Δούναβη. Στην προαναφερόμενη ειδική μελέτη θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το έργο είναι μεγάλο και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον σε περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης είναι εξαιρετικά σημαντικές. Θα πρέπει να διαχωρίζονται οι επιπτώσεις που προκύπτουν όταν το έργο δουλεύει υπό κανονικές συνθήκες από αυτές υπό μη κανονικές συνθήκες. Οι ανώμαλες καταστάσεις μπορεί να οφείλονται σε κακή λειτουργία του ίδιου του έργου (μη ικανοποιητική συντήρηση, λάθος χειρισμούς, αποτυχία του σχεδιασμού του έργου κλπ) ή σε κάποιο εξωτερικό γεγονός (π.χ. σεισμός, πυρκαγιά, σαμποτάζ, ανώμαλα ακραίες καιρικές συνθήκες κλπ)...". Στο ζήτημα της εν γένει επικινδυνότητας της μεταλλουργίας χρυσού αναφέρεται και το υπ? αριθ. Β4 - 0410/94 ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ε.Ε. των Ε.Κ., αριθ. C/341/169/5.12.1994) εν σχέσει προς τότε προβλεπόμενο και εν συνεχεία εγκαταλειφθέν σχέδιο εγκαταστάσεως εργοστασίου παραγωγής χρυσού πλησίον της Περγάμου και του Αδραμυττίου στην Τουρκία, στο οποίο επισημαίνονται ειδικότερα οι κίνδυνοι από την χρησιμοποίηση κυανιούχων ουσιών στην διαδικασία παραγωγής χρυσού. 10. Επειδή, ενόψει των εκτεθέντων στις προηγούμενες σκέψεις, η επιχειρηθείσα από την διοίκηση με την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως και με βάση τα ανωτέρω εκτιμηθέντα από αυτήν στοιχεία στάθμιση μεταξύ του προσδοκώμενου οφέλους από την εκτέλεση του έργου και της επαπειλούμενης βλάβης στο φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία του είναι πλημμελής και παραβιάζει την αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως. Και τούτο για τον λόγο ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά, το αναλυσκόμενο για την κατασκευή του έργου φυσικό κεφάλαιο, δηλαδή δασικές εκτάσεις, υδατορέματα και ο εν γένει καταλαμβανόμενος από τις εγκαταστάσεις χώρος, καθώς και οι επαπειλούμενοι από την λειτουργία του κίνδυνοι, ενόψει της επιλεγείσης μεθόδου παραγωγής του χρυσού, εμφανίζονται δυσανάλογοι εν σχέσει προς το προσδοκώμενο όφελος από την εισαγωγή στην χώρα νέας τεχνολογίας για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και την αύξηση της απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού της περιοχής, που είναι τα προκύπτοντα από τον φάκελο και ληφθέντα υπ? όψιν από την διοίκηση οφέλη από την εγκατάσταση. Συνεπώς, η προσβαλλομένη πράξη, που παρίσταται ως προϊόν πλημμελούς σταθμίσεως μεταξύ αφενός σκοπών θαλπομένων μεν από τον νόμο και το Σύνταγμα αλλ? όχι επαρκών να αντισταθμίσουν την επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος και αφετέρου της τελευταίας αυτής βλάβης, είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθή

για τον λόγο αυτόν. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Παναγιωτόπουλος, Γ. Ανεμογιάννης, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Α. Συγγούνα, Δ. Μπριόλας και Ν. Μαρκουλάκης, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι ο λόγος αυτός ακυρώσεως θα έπρεπε να απορριφθή ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η διοίκηση, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως, έλαβε ρητώς υπ? όψιν και συνεξετίμησε τους κινδύνους και τις επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία του έργου σε συνάρτηση με το προσδοκώμενο από την λειτουργία του όφελος, θέτοντας τους σχετικούς περιβαλλοντικούς όρους κατασκευής και λειτουργίας, η σχετική δε κρίση της, που είναι, κατ' αρχήν, νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, δεν υπόκειται, κατά τα λοιπά, ως ουσιαστική, σε ακυρωτικό έλεγχο. Εξ άλλου, κατά την αυτή γνώμη, επί μέρους κίνδυνοι που ενδέχεται να ανακύψουν κατά την λειτουργία του έργου δεν είναι αντικείμενο της προσβαλλομένης πράξεως αλλά της μεταγενέστερης άδειας λειτουργίας της εγκαταστάσεως, η οποία θα εκδοθή μετά την εκπόνηση τυχόν απαιτητών ειδικότερων μελετών και θα περιέχει αντίστοιχους με τα επισημαινόμενα ειδικότερα προβλήματα όρους λειτουργίας, ενώ τυχόν κίνδυνοι από κακή λειτουργία της εγκαταστάσεως δικαιολογούν μόνο την τροποποίηση ή ανάκληση της άδειας λειτουργίας της. 11. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινομένη αίτηση πρέπει να γίνει, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα, δεκτή, να ακυρωθή η προσβαλλομένη πράξη και να απορριφθούν οι παρεμβάσεις. Δ ι ά τ α τ α Δέχεται την κρινομένη αίτηση. Ακυρώνει την υπ? αριθ. πρωτ. 110005/18.9.2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, κατά το σκεπτικό. Απορρίπτει τις παρεμβάσεις. Επιβάλλει εις βάρος του Δημοσίου και των παρεμβαινόντων συμμέτρως την δικαστική δαπάνη του αιτούντος, η οποία ανέρχεται στο ποσό των επτακοσίων εξήντα (760) ευρώ. Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 23 Μαρτίου και στις 6 Απριλίου 2001 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση την 1η Μαρτίου 2002. Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας Χ. Γεραρής Μ. Καλαντζής ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί. Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος. Αθήνα, Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας